UTAZÁS MAGYARORSZÁGON.

Írta: POGÁNY PAULA.

Az anyai szív rejtelmes, magasztos érzelmeiről Kiss József balladájánál szebbet aligha írtak. Akit e ballada cselekménye valaha megragadott és szívesen venni, ha legalább hasonló szenzációknak, érzelmek gondolatok, szenvedéseknek tanúja lehetne, ugyan szánná rá magát egy kis magyarországi utazgatásra. Ha csak kis szerencséje van, egész biztosan végigélvezheti. Akinek telik első vagy másodosztályon – mondjunk egy kellemes, szép vonalat: Budapesttől Brassóig, a világért se adjon 1 koronát a kalauznak külön szakaszért. Mert abban o külön szakaszban nem akadna alkalma a minap átélt, Kiss József versét eszünkbe juttató jelenetekhez hasonlót tanulmányozni: Egy lovag, egy barátságos, folyosón sétáló, megszánja a folyosó ablaknyitogatásával próbálkozó nőt: „Méltóztassék hozzánk fáradni, csak kettesben vagyunk”. A lovag anyjával utazik, kit a lekötelező szívességgel beinvitált vendég tiszteletére különös, balladisztikus bánásmódban részesít. Ha szükségét érzi, megrugdossa, különösen éjjel, amikor a vendég aludni látszik. Az öreg, összetört, finomnak látszó dáma mártírként ül egész éjjel szűk helyén, a fia súlyos lábait ölében tartva. A fiú nem vágta ki a szívét, mert talán félt a börtöntől, de a holtra fáradt asszony reggel a fonnyadt testébe nyújtózkodó fiától gyöngéden megkérdezte: „Édes fiam, nem akarsz egy kis konyakot?”

A borravalóért szerzett külön szakaszban egyebeket sem tanulmányozhatna. Pl. mennyit tudnak köpni az emberek – a padlóra. Igazán érdekes, szinte demokratikusnak, szinte szimpatikusnak mondható tünet, hogy a közútin szakaszoló nép és az elsőosztályon utazó kiváltságos lények köpködésre egyformán sokkal megbízhatóbb, sokkal alkalmasabb talajnak tartják a „kocsi belsejét”, mint a zsebkendőjüket. Milyen mulatságos volt, mikor a perzsa sah a plafonra köpött – shoking! –, mert a padlóra kell kérem köpni, az biztos talaj és közelebb van. Egyedül utazva azt sem tanulmányozhatjuk, mennyire vastagodhatik a levegő pl. Budapesttől Brassóig, ha 6 ember ül egy szakaszban. Mert ablakot nyitni, az veszélyes. Ezt a fontos egészségügyi tapasztalatot itt tanulhatjuk meg a legjobban. A levegő az „cug”-ot csinál és attól mindenki beteg lesz. Egy hölgy (zseniális fűzője van: álla keblén nyugszik, az u. n. „Leib”-on belül pedig minden úgy össze van préselve, mint fügék a

zsákban): „Az istenért, ne nyisson ablakot, én súlyos beteg vagyok”. Kinek van szíve ablakot nyitni? Egy úr (fényesen tud köpni, Budapesttől Brassóig az övé a rekord, ami nagy szó annyi versenyző között): „Kérem, az a legnagyobb veszedelem, ha vonaton ablakot nyitnak. Tudok olyan esetet, hogy valakinek elferdült a szája”. A rémülettől ekkor megbénul egy percre az izzadságfejlesztő mirigy tevékenysége. Egy pillanatig üvegszemekként merednek a már fejlesztett cseppek a merénylőre, ki szívdobogva véli kiolvasni belőlük: „És ön, ön a 70.000 halottra mert gondolni, ki évenként teleköpött, rossz levegőben szerzett tuberkulózisban elpusztult? Maga szívtelen, meggondolatlan!” Hódolatteljesen a kalauzhoz fordul a merész ablaknyitogató: „Kalauz úr (mintha azt mondaná: „Felség”). ugyebár, a vasúti szabályzat szerint a fülke egyik ablakát feltétlenül ki szabad nyitni?” És csak aki nem ül külön szakaszban, láthatja a kalauz felháborodását: „Ablakot kinyitni? Mi jut eszébe? Nem vagyunk mi szanatóriumban”· (Megjegyezzük, hogy csak az egyik oldal ablakáról volt szó s a kalauz támogatásával azok győztek, akik augusztusban hermetice elzárt kupéban kívántak hatodmagukkal izzadni, gőzölögni és köpködni.) A köpködő derék úr a megnyugtató elintézésre végigdől a kényelmes üléseken (jutott neki, mert mi a folyosóra szöktünk), lábával a sarokba szorítja a beteg, magas fűzőjű nőt, ki teljesen kebelébe temetkezik.

Ki az oka annak, hogy ahová nézünk, piszok, brutalitás, a levegőtől, a fénytől való irtózás az, amivel legelőször találkozunk? Ki felelős egészségünkért, ki felelős azért a sok durvaságért, embertelenségért, amit égnek meredő hajjal vagyunk kénytelenek nap-nap után végigélvezni?

Ezt megkérdezték már egynéhány vezércikkben is. Szó sincs róla, nem akarunk ezzel az irodalmi műfajjal vetélkedni, de múlhatatlanul szükséges, hogy mi is újból és újból hangoztassuk: A társadalom bűneiért maga a társadalom felelős. Miért föd meg őket, miért engedi, hogy életünk legszebb ünnepnapjait is mocsok, szenny, durvaság rontsa el?

Tanulságul pedig még egyet:

Ha a boldog fürdőlátogató most szeptember elején hazafelé tart és útja az ország valamely hosszabb vasúti vonalán visz keresztül és egyedül utazik és véletlenül nem férfi, hanem nő, fogadja meg a következő jó tanácsot:

Ha telve vannak a vasúti kupék és csak ott van hely, ahol 2 úr ül egy szakaszban, ne telepedjék rongyos 10-12 órára hozzájuk – ha sírós természete van. Inkább álljon az ablakoknál e rövid ideig, vagy keressen olyan kocsit, ahol kinn van egy bőrülés. Nagyon szépen elülhet itt azon az egy éjszakán.

Mert ha megnyugtatja annak a két úrnak gondgyötört arca és bemerészkedik hozzájuk, igen furcsa német nyelvű diskurzusnak lehet tanúja és a tárgya. Ha nyugodt és tanulmányozó természetű, egész szépen el fogja viselni, hogy ez a két gondgyötört úr mint ajánlja fel udvariasan egymásnak, hogy is mondjam csak: az elsőbbséget. Az útíitársnőről van szó. Előbb haragusznak, hogy kényelmes kettősüket megzavarta, de azután nem bánják: ők is üzleti ügyekben járnak, „hadd keressen más is.* Ugyebár, csak erős idegzetű embernek szabad ilyesmit végighallgatni? Mert mit csinál egy sírós természetű nő, ha pl. arra gondol: és itt utazhatott volna egy külföldi nő, mondjuk? angol vagy német, mit gondolt volna szegény feje ezektől a tisztes emberekről, a vasútról, az országunkról, a viszonyainkról?

Hogy az ember ordító- és ütőképessége nem érheti el egy földrengés erejét! Mert fel kellene ordítani az embereket, szét kellene ütni ebben a gyönyörű, de bűnnel és piszokkal teli országban, hogy lakosai: a mi honfitársaink, felebarátaink, rokonaink valahára feleszméljenek.

Ilyen ábrándozással telik az idő, mialatt a két úr abban a hiszemben, hogy nem értjük német szavukat, alkudoznak a mi bőrünkre. Egyre jók az ilyen tapasztalatok: serkentik, megerősítik törekvéseinket, mielőbb elérni azt a módot, a lehetőséget, eszközt, amivel segíthetünk civilizációt teremteni „Elő-Ázsiában”.

.

Mi ezt az eszközt választójognak hívjuk.